

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

5. De cognitione necessaria ad electionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

uno medio, vel breviori tempore vel maiori perfectione, & certitudine comparabitur finis & tunc constat, liberum esse voluntari eligere quod voluerit, quia liberum ei est intendere finem aut pro tali tempore, aut cum tanta perfectione. Et ratio est, quia intentio est causa electionis, & ideo electio commensuratur illi tanquam suae causae. Et confirmatur etiam experientia conclusio. Nam si quis intenderet consequi finem aut brevissimo tempore, aut summa perfectione, respectu huius intentionis medium vtilius esset simpliciter necessarium: ergo necessarii eligetur. Et per haec patet alia duae partes conclusionis. Patet etiam alia pars, nempe simpliciter esse liberum voluntati eligere medium, quod omnibus pensatis absolute iudicatur minus bonum, quia ad nullum determinate necessitatur, cum nullum sit necessarium, & semper potest remittere intentionem pro vobis. Confirmatur experientia: nam quamvis simpliciter quis iudicet honestum esse melius delectabile, eligit delectabile si vult.

XI. Ad fundamentum secundae sententiae dico libertatem oriri ex ratione, non solum quia potest iudicare hoc esse melius illo, sed maxime quia potest pendere vniuersumque boni pondus: propterea potest voluntas illo perfecto modo amare: id est, eo gradu, & modo, quo ipsum est amabile. & exemplum huius evidens est in libertate divinae voluntatis: quod confirmat omnia, quae diximus: quoniam ex duobus aequalibus eligit quod vult non alia ratione, nisi quia vult, & ita eligit, quod minus vtile est. Nostra autem libertas est participatio illius, & eandem radicem habet seruata proportione. Ad confirmationem illius sententiae nego, voluntatem ita determinari ab intellectu, ut ipsa non se etiam determinet, imo ab intellectu determinatur, quasi quoad sufficientiam: ipsa vero se determinat quoad efficaciam: neque oportet aliam rationem in huius determinationis reddere, praeter libertatem, & quia vult supposita sufficienti ratione ex parte obiecti. Atque haec tenus de priori parte tituli praesentis disputationis.

SECTIO V.

De cognitione necessaria ad electionem.

I. In hac secundam partem disputationis incidit quae D. Thom. scribit 1. 2. q. 14. Possimus vero etiam ex dictis sumere quaedam certa. Primum est, electionem debere precedere iudicium aliquod intellectus. Secundum, oportere, ut illud iudicium sit aliquo modo practicum. Tertium, non esse necessarium aliquod aliud imperium ab isto iudicio distinctum. Quod eisdem rationibus confirmari potest, quibus in materia de incontinencia vniuersumque diximus disp. 6. sect. 4. tam solum restat querendum, Vtrum electionem necessario debeat precedere consilium.

II. Et dico breuiter ad electionem frequenter precedere formale consilium, non tamen semper. Nota nomine consilii hic non significari collationem mediorum factam inter plura quamuis ea forte fuerit etymologia vocis: sed significat proprium actum intellectus hominis eligentis, in quo duo praecipue requiruntur: nempe inuentio mediorum, & iudicium. Vnde constat consilium non vnum, sed plures actus includere: quoniam electione procedit inquisitio, quae non fit sine discursu, & consideratione circum-

stantiarum, & difficultatum, & omnium rerum quae ad recte ferendum iudicium necessarii considerandae sunt. Vnde consilium nonnunquam solum inquisitionem ipsam significat. Psalm. 12. *Quamdiu ponam consilium in anima mea?* Et hoc modo videtur loqui D. Tho. ferè tota q. illa 14. cum Arist. 3. Ethic. c. 3. Aliquando verò consilium significat solum iudicium, quauis ex discursu non procedat. Et hoc praecipue tribuitur Deo, de quo Damasc. lib. 2. c. 22. interterdum vtrumque complectitur. Psalm. 32. *Dispexit consilia gentium.* Genes. 49. *In consilium eorum non veniat anima mea.* Et hoc modo intelligenda est conclusio, quae ex superioribus factis patet. Nam quando electio fit inter multa [quod saepius accidit] oportet omnia illa esse iudicata, & proposita per intellectum: & communiter esse inuenta, & considerata. Tamen certum praeterea est huc modum consilii neque semper, neque in omnibus aequè procedere, vel esse necessarium: nam de rebus minimis, vel de per se notis non est consilium. Ex quibus constat, etiam materia consilij, & electionis ferè esse eandem nepe actiones nostras, vel quibus actionibus subiiciuntur, vel ad illas conferunt. Solum addendum est, materia consilij esse grauiorè, quia ratione inquisitionis multa in consilio considerantur, quae postmodum non cadunt: licet eorum notitia ad bene eligendum còducat: & per haec factis videtur exposita doctrina D. Th. q. 14.

Solum id quod art. 5. dicit consilium fieri modo resolutorio, quoniam à Caiet. obscure exponitur, breuiter dicam. Resolutio ergo & còpositio proprie ad totum, partesque dicit ordinem: nam còponitur totum ex partibus, & in illas resoluuntur: tamè quia sunt causa totius, ideo processus à causa ad effectum dicitur còpositiuus ab effectu ad causam resolutiuus: in consilio ergo inquisitio proprie procedit ordine resolutorio, & de hac loquitur D. Th. Et ratio est, quia in inquisitione consideramus res secundum ordinem causae ad effectum, quem in se ipsis habent non propterea sunt in intentione id est, finis propterea aptus fieri per hoc medium, & hoc medium per aliud, & sic vsq; ad vltimum medium in hac resolutione fit postea quod postea primum est in executione. Nam quia in hoc discursu còsideratur finis ut est effectus à parte rei: ideo dicitur resolutiuus discursus: tamen in iudicio ferendo in ordine ad intentionem, & electionem versatur ordo còpositiuus, quia procedit à causa finali ad finem actum.

IV. Ex dictis facile soluitur aliud dubium, quod citata q. art. 5. etiam tangit D. Thom. an scilicet in appetitu possit esse electio, & in sensu, consilium? Respondetur ex dictis non posse, quia sensus non potest vi sentiendi, media inter se, aut eum sine còferre. Et ideo in sensu semper est aliquod materiale iudicium de obiecto appetendo sine vera collatione cum aliis: & hoc vocat D. Th. animalia bruta esse determinata ad vnum, quia iudicium est determinatum ad vnum, licet possit postea variari. Est casus vulgaris, si bruto proponerentur duo obiecta aequè appetibilia. Dices, vtrumque appeteret per modum vnius: quod quidem verum esset si posset illa per modum vnius apprehendere, ita ut in vtrumque simul posset moueri. Sed casus est, quando vnum repugnat alteri. Et dico breuiter durante illa aequalitate brutum in neutrum moueri, quia non potest habere principium motus, quod est determinatum iudicium, & efficax appetitio: determinatur enim ab obiecto. Et tunc obiecta se semper impediunt, quia aequaliter agunt, & resistunt. Dico, durante aequalitate quia facillimè posset fieri in aequalitas, & quacumque circumstantia mutata mutaretur iudicium, ut sic caput moueret, v. g. quod casu, & contingenter eueniret.

Aliud

V. Aliud dubium etiam resoluitur de homine nō habente vsum rationis, an in illo sit electio proprie? Dico primò esse quendam modū electionis multo magis proprium quàm in brutis, quia potest mediā cum fine, & inter se cōferre. Vnde interrogatus amens rationem reddit, propter quā hoc potius, quàm illud eligat. Et ratio à priori est, quia in hoc non est omnino impedita operatio rationis, vt suo loco vidimus. Tamē aduerte secundò, illam electionem non esse propriē humanam seu moralem, quia in illa amens, vel puer non habet dominium, neque fit ex perfecto consilio, & potestate operantis. Et ratio futuri potest ex dictis suprà de voluntario, quia tūc ratio sequitur iudicium sensus, & non per se, & propria virtute iudicat, voluntas autem comitatur tunc intellectum. Vide Caiet. 2. 2. q. 88. art. 1. & 1. 2. q. 6. art. 2. ad 2. & 1. p. q. 82. art. 1. ad 3. Aristot. 1. mag. mor. cap. 16. & Victor. in relect. de perueniente ad vsum rationis.

VI. Qui peculiariter circa hoc interrogat, an possit quis in aliquo medio carere vfu rationis ad vtrum vsus eligendū, & habere in omnibus aliis. Dico breuiter, & nota primū, vsum rationis dupliciter posse perturbari: vno modo permanentē, & quasi in habitu, vt quando læsio, & indispositio sensuum prouenit ex ægritudine permanente, & ita sentio de amente, vel ebrio: alio modo quasi in transitu solum vt in illo, qui ira, vel furore agitatur. Priori modo non credo posse cōtingere aliquem in vna materia posse vti ratione, & non in aliis. Et ratio est, quia facultas ratiocinandi potius pendet ex effectu, quàm ex modo, & ex intelligentia principiorum. Principia autem, & modus ratiocinandi eiusdem rationis, & ordinis sunt, præcipuē in materia morali. Et ideo quod propter impedimentum sensuum non potest, vel recta ratione iudicare de aliquo principio, vel conuenienter ex illo colligere, eadem ratione non poterit in reliquis, quia eadem virtus rationis requiritur: neque indispositio sensus potest esse talis, vt de se magis impediatur in vna materia, quàm in alia. Quod si aliquando videantur isti homines vt cordati loqui, id vel casu, vel ex consuetudine aliqua præterita accidit: contingere autem potest hominem alias recte dispositum ad vtendum ratione ita esse affectum in aliquo negotio, vel materia, vt illa proposita statim vehementer commoueat, & organum phantasiæ alteretur. Et ideo eo tempore non potest vti ratione: tamen pro tunc indispositus verè est in quacunque materia.

VII. Aliam difficultatem huc pertinentem tractat D. Thom. 1. 2. q. 15. art. 4. an electio requirat directionem superioris rationis, vel sufficiat inferioris: sed quia quod hic est difficile, pertinet ad materiam de peccatis, dico breuiter, electionem, vel consensum, quatenus actus humanus est, & liber, per se dirigi posse non solum à ratione superiori, sed etiam ab inferiori, quia ratio inferior verè ratiocinatur, & iudicat, licet per principia inferioris ordinis: tamē prout est actus habet rationem culpæ, interdum inferiori rationi, interdum superiori tribuitur, vt ex loco latius dicam.

DISPUTATIO IX.

De vsu, & imperio.

IXIMVS de actibus pertinentibus ad ordinem intentionis: nunc breuiter de his, qui ad ordinem executionis pertinent, de quibus D. Thom. 1. 2. q. 16. & 17.

SECTIO I.

Quid sit vsus, & quod eius obiectum.

Vsus apud Theologos, omisis aliis significationibus, à fruitione distinguitur, & illi quasi opponitur, ex Aug. de doctr. Christian. cap. 3. vbi ait, vt esse id, quod in vsu venit, ad id, quod animas obtinendum, referre. Nota tamen, in reamata propter aliam posse versari & electionem, & facultatem etiam aliquam inferiorē eam rem exequendo. Et in hoc vltimo consistit, vel perficitur vsus: & ideo D. Thom. dixit, vsum significare applicationem ad operandum: sciendum autem est, applicationem potentie exequentis non habere rationem vsus, nisi vt est actio voluntaria ad finem ab ipso operante relata, & ideo bruta non vtuntur proprie, quapropter in ipsomet vsu distingui debet & actio exterior ipsius potentie, quæ ad exequendum opus applicatur, & actio interior illius potentie, quæ exteriorem applicat. Dicunt ergo quidam, vsum proprie esse illam actionem externam, & ideo, vsum non esse actum elicitem à voluntate, sed imperatum. Alii verò cum D. Thom. dicunt interiorem illam actionem esse vsum: & consequenter dicunt esse elicitem à voluntate. Sed fortè dissentio est in verbis, nam in re constat vsum compleri in ipsa executione. Ceterum etiam est, præcedere ante istam executionem aliquem actum interiorem appetitus, qui est causa exterioris actionis humanæ. Quare non mihi displicet illa distinctio communis vsus in actiūm, & passiuū, iuxta quam.

I. Dico primò: vsus actiuus est actus elicitus à voluntate. Probatur, quia voluntas est, quæ mouet cæteras potentias ad operandum: sed non mouet, nisi per actum ab ipsa voluntate elicitem: ergo per illum vtitur inferioribus potentiis, & actibus earum. Imò & intellectu & se ipsa, quatenus se ipsam applicat ad exercitiū actus.

II. Dico secundò: vsus passiuus est in exteriori potentia exequente. Pater, quia est vsus procedens ab vsu actiuo: & ideo dicitur passiuus, quāuis respectu ipsius rei exterioris, vel interioris extrinsecè habeat quamdam actionem actiuam: sic enim motione manū vtor calamo, & dici potest actiuus secundarius, vt dicitur Dur. in 1. d. 1. Sed dices, etiam actus appetitus sensitui habet rationem vsus. Respondetur breuiter: in homine hic appetitus non potest mouere alias potentias, nisi consentiente voluntate: & ideo consequens vsus tribuitur voluntati, præcipuē moraliter. Et præterea vsus, vt suprà dixi, proprie importat actum perfectè voluntarium: & propterea ipsamet motio appetitus sensitui non habet rationem vsus, nisi vt subest voluntati. Et hic facile definitur, quod sit obiectū huius actus.

III. Vade dico tertio: vsus proprie est de medijs. Est D. Thomæ, & omnium ex August. supra, & probatur ex vi nominis: nā vsus significat motum.